

KOULURUOKAILUN HISTORIAA

Helmikuun 30. päivänä v. 1943 asetetulla lailla säädettiin, että seuraavan viiden vuoden aikana on maamme jokaiseen kansakouluun tehtävä koulukeittola. Keittiötoiminta ja maksuttoman aterian antaminen tuli lain mukaan järjestää seuraavasti:

”Kaupungin on annettava kouluateria syyslukukauden 1943 alusta maksutta vähävaraisille ja maksusta muille oppilaille. Seuraavien viiden vuoden aikana on maksuttomien aterioiden lukua lisättävä asteittain vähävaraisista varakkaampiin, niin että viimeistään syyslukukauden 1948 alusta maksuton ateria annetaan kaikille.”

Jo ennen lainsäätämistä monissa kunnissa oli järjestetty jonkinmuotoista kouluruokalatoimintaa. Ensimmäiset tiedot ovat jo 1860 luvulta, jolloin kansakoulujen perustamisen mukana jouduttiin perustamaan myös oppilasasuntoloita, joihin saattoivat toimia pitäjäntuovat, täysihoitolat, opettajien asuntolat ja koulusalit. Oppilaille tarjottiin lämmintä keittoruokaa joka päivä. varakkaat oppilaskodin suojatit toivat useimmiten ruokatarpeensa itse kouluun.

Kehitys kouluruokalojen saamiseksi ja ruokailun järjestämiseksi jatkui seuraavasti:

- 1892 Helsinkiin perustettiin ”Yhdistys kansakoulujen oppilaskoteja varten”, jonka tehtävänä oli edistää kansakoulujen ja oppilaskotien perustamista harvaan asuttuihin pitäjiin sekä muutenkin edistää kansakoululaisten koulunkäyntiä tilapäisin ruoka- ja vaateavustuksin.
- 1896- Kouluruokailuasioita käsiteltiin ensi kertaa virallisesti kansakoulukokouksessa.
- 1905 Rouva Augusta af Heurlin perusti ”Koulukeittoyhdistyksen”. Lukuvuonna 1905-06 toimi 11 keittolaa.
- 1908- Valtion varoja anottiin ensimmäisen kerran kouluruokailun järjestämistä varten.
- 1913- Valtio myönsi varoja 150 000 markkaa seuraavan kerran neljä vuotta myöhemmin.
- 1915- 17 000 lasta aterioi kouluissa

- 1921- Laki kansakoulujen kustannuksista sääti, että valtio maksaa 273 vähävaraisten koululaisten ravintoavustuksesta.
- 1923 Oppikoululaisten ruokailusta annettiin ensimmäiset ohjeet:
1. Päivittäisen opetustyön lomaan on sovittava yksi, vähintään 30 minuuttia käsittävä aamiaisaika, jolloin kuitenkin opetustuntien ja välituntien pituutta ei saa supistaa pienemmäksi kuin 8.8.1872 annetussa Koulujärjestyksessä tästä kohden säädetään.
  2. Aamuateria on järjestettävä hygieenisessä suhteessa täysin tyydyttävälle kannalle mieluummin yksissä neuvoin lääkärin kanssa. Oppilaille olisi tarjottava mikäli mahdollista koulun puolesta maksua vastaan ja valtion varoja rasittamatta jotakin lämmintä ruokaa, esim. puuroa tai velliä.
  3. Aamiaislomasta on vain osa käytettävä aterioimiseen ja jälkimmäinen osa oppilaiden oleskeluun ulkoilmassa ja luokkahuoneiden tuulettamiseen, mikäli ei ole varsinaista ruokailuhuonetta.
  4. Asianomaisen opettajan tulee valvoa oppilaiden ruokailua niin, että oppilaat jää ruokailematta ilman pätevää syytä.
  5. Oppilaille on huomautettava, että heidän tulee ehdottomasti syödä ennen kouluun tuloa.
- 1929 Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton Koulukeittola-komitean "Ehdotus kansakoulujen ruokajärjestykseksi" =Maamme koululaisten terveys vaatii koulukeittolan perustamista kuhunkin kansakouluun.
- 1930-luku Uusiin oppikoulurakennuksiin alettiin suunnitella erityisiä aamiaisruokaloita.
- 1932 Uutta lainvalvistelua varten tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että 28,8 %:lla kansakouluista on keittola.
- 1936 Kouluhallitus julkaisi kirjasen "Kansakoululaisten ravitsemiskysymys." Siinä todetaan, että kouluruokailun tarpeellisuudesta ei ole

epäilystäkään. Valmisteleivassa tutkimuksessa oli havaittu mm. vain 40 % tutkituista koululaisista täysin terveiksi.

- 1943 Lakiin tehtiin lisäys kansakoululaitoksen kustannuksista, 20 §:n uusi ensimmäinen momentti: "Kansakoulun oppilaille on kunnan annettava täysinä työpäivinä maksuton ateria." Uuden lain mukaan viidessä vuodessa oli päästävä siihen, että kaikki kansakoululaiset saavat maksuttoman aterian jokaisena koulupäivänä. Lakipykälän toinen momentti kuului seuraavasti: Kansakoulun oppilas on velvollinen koulun työajan ulkopuolella tekemään kohtuulliseksi katsottavan määrän työtä ruokatarvikkeiden kasvattamiseksi ja keräämiseksi koulukeittolaa varten. Kansakoulun opettaja on velvollinen johtamaan tätä lasten toimintaa.
- 1957 Kansakoululaki määräsi kaikille kansakoululaisille (kansakoulu, kansalaiskoulu ja kunnallinen keskikoulu) riittävän aterian jokaisena koulupäivänä.
- 1964 KKL:n uusi 91 a §: Opettaja, jonka tehtäväksi se on annettu, on velvollinen valvomaan kouluruokailua siihen itse osallistuen. Koulun ylläpitäjällä on oikeus saada tästä aiheutuviin kustannuksiin valtionapua samojen perusteiden mukaan kuin kouluaterian kustannuksiin.
- 1967 KkA 70 a § 14.7.1967 sääti: Ateria katsotaan riittäväksi, jos se tyydyttää keskimäärin kolmanneksen lapsen päivittäisestä ravinnontarpeesta.
- 1970 Peruskouluasetuksen 66 §:n mukaan kouluateria on annettava mahdollisuuksien mukaan kotien yleisinä ateria-aikoina.
Ateria katsotaan riittäväksi, jos se tyydyttää keskimäärin kolmanneksen lapsen päivittäisestä ravinnontarpeesta. Kouluhallituksen asiana on antaa ohjeita kouluateriasta ja kouluruokailun järjestämisestä.
- 1971 Kahdessa osassa tarjottu kouluateria/K:n yleiskirje nro 1806/19.5.1971

- 1977 Nk. säästöpäätös, jonka mukaan välipalaa ei enää voitu tarjota kaikille oppilaille vaan ainoastaan osalle erikoisruokavaliota noudattaville ja pitkämatkalaisille.
- Kaikissa Suomen kunnissa oli siirrytty peruskouluun, jolloin maksuton kouluruokailumahdollisuus järjestettiin kaikille peruskoululaisille (peruskouluikäisille, myös keskikoulunsa lopettaville).
- Useat kunnat ryhtyivät antamaan maksuttoman kouluaterian myös omistamansa lukion oppilaille.
- 1983 Laki lukion oppilaiden opintososiaalista eduista (L 499/3.6.1983).
3 §: Lukion on järjestettävä oppilailleen jokaisena työpäivänä riittävä maksuton ateria.
- Valtio osallistuu kustannuksiin kuten peruskoulun kouluruokailun kuluihin.
- 1985 Voimaan tulleissa uudistuneissa peruskoulusäännöksissä (PI 476/83, PA 718/84) maksuttomaan peruskoulun kouluruokailuun liittyvät asiat ovat säilyneet pääpiirteissään monisisältöisinä.